

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenije in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

»Sveta dolžnost nam je, potezati se za narodnost našo, za napredek v omiki, za svobodo in edinstvo, kajti drugače ne moremo našega naroda oteti velikih nevarnosti ali celo propasti.« (Iz proglasa za šempaski tabor l. 1868.)

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

„PREORIJENTACIJA“ ISTARSKIH HRVATA

O nekoj preorijentaciji istarskih Hrvata, ili bolje: hrvatske emigracije iz Istre mnogo se u posljednje vrijeme pisalo, a i još se piše.

Ne bi se na to ni osvrtili, kad sve to ne bi na raznim mjestima bilo krivo tumačeno. Istarski Hrvati nijesu nikada prestali biti Hrvatima, nijesu nikada ni na čas prestali osjećati onako, kako je osjećao sav ostali hrvatski narod. Ni oni dolje ni ovi ovdje! Dok je sav ostali hrvatski narod morao šutjeti, sasvim je razumljivo da su još manje mogli i smjeli govoriti istarski Hrvati, napose ne oni ovdje, koji k tome nijesu imali pod nogama ni rodjene zemlje, tog najčvršćeg uporišta, u svakoj narodnoj borbi.

U svakom narodu ima grlatih pojedinaca, koji znadu iskorištavati situacije. Znadu štono riječ plivati. I kad je bilo kome potrebno našlo se takovih pojedinaca i u istarskim redovima, kao što ih se svakako daleko više našlo u redovima recimo dalmatinskih, zagorskih, slavonskih, bosanskih i kojih već hoćete Hrvata. A nitko nije zato ipak nikad ni pomislio, da su na pr. Dalmatinska Hrvatska, Hrvatsko Zagorje ili Slavonija zbog toga prestala biti hrvatske i da im je danas potrebno da onaj narod izvrši neko pokajanje, neku preorijentaciju.

Istarski narod nije nikada osjećao drukčije, nego što je osjećao sav ostali hrvatski narod. Nije naprosto po svim pravima Božjim i prirodnim drukčije mogao ni osjećati. Čak je osjećaj pripadnosti hrvatskome narodu daleko više razvijen u istarskih Hrvata, nego li u Hrvata iz drugih nekih pokrajina, koje nijesu bile toliko izložene. Sva je naša borba u posljednjih 100 godina, a naročito nakon biskupa Dobrile bila u tom smjeru vodjena. Počevši od prvog sricanja riječi u onim našim skromnim Družbinim školama, pa sve do veličanstvenih tabora narodnih, na kojima je na stotine tisuća naroda jednostavno manifestiralo svoje živo, nepokolebivo i borbeno hrvatstvo. Tabora, kakvih ni u banskoj Hrvatskoj nije bilo! Taj osjećaj i to osvjeđenje u duši istarskog seljaka nijesu nikada prestali postojati. Nijesu prestali zato, jer je to po prirodnim zakonima nemoguće. Čak i više! Istarski su Hrvati ostali pošteđeni od svih ovih poslijeratnih strujanja u Jugoslaviji, od svih socijalnih, kulturnih i političkih trzavica. Čisti su ko kaplja, i živu još i sada u onom svetom zanosu u kakvom smo ih ostavili.

Smiješno je uopće isticati da istarski Hrvati vrše neku hrvatsku preorijentaciju, kad znamo, da se nikad protuhrvatski nijesu ni orijentirali. Jer bi to značilo da su popljivali svu svoju lijepu prošlost, sve lijepe tradicije. A naša je istarska prošlost tako lijepa, tako svijetla i velika. One borbe za hrvatstvo, one žrtve, onaj zanos, od posljednjeg nepismenog seljaka do učenog i školovanog seljačkog sina (»gospode« mi nijesmo imali!) to su tako lijepe stranice naše narodne povijesti, kakvih drugi krajevi hrvatski ni ne poznaju.

Pa kako bi se itko od nas toga mogao odreći? Ta bez tradicije nema kontinuiteta, pa bi bez toga i sva naša današnja borba bila bez raison d'être, bez korjena, bez temelja.

Vrši se preorijentacija!

Ne! Ne vrši se nikakva preorijentacija. Pojedinci koji su znali plivati

TABORI PRED 70-mi LETI

Njihov pomen za prebuditel narodne zavesti in ustvaritev narodne enotnosti

Ljubljana, junija 1939. — Med najsvelejšje trenutke slovenske narodne zgodovine moramo šteti dobo slovenskih kmečkih uporov, dobo verske reformacije, ki je položila temelj našem književnemu jeziku, revolucijsko leto 1848 z osvoboditvijo kmetijskega ljudstva od ostankov tlačanstva in dobo slovenskih taborov. Vsak od tih dogodkov je pustil kako značilnost, ki se jasno odražava v narodnem hotenju in življenju, ki je pa sicer, spriču razvoja in vedno novih tokov morda ne moremo več tako jasno in vidno na zunaj opaziti, ker se je že preveč stopila v vsakdanjem življenju.

Eno zadnjih, sicer zelo kratkih, a pomembnih razdobjih naše zgodovine, pomenijo narodni tabori, kot smo že zgoraj omenili. Letos poteka 70 let, ko so bili ti tabori na višku, ko je slovensko ljudstvo v velikih masah izkoristilo prvo majhno svobodo in se pridružilo gibanju, ki so ga vodili njegovi navdušeni nacionalni vodniki. Kakšno je bilo to navdušenje in v kako velikem obsegu je zajelo novo gibanje slovensko ljudstvo, vidimo najbolje še v tem, da so ga oblasti po par letih zadušile.

Prvi veliki slovenski narodni tabor se je vršil 9. avgusta 1868 v Ljutomeru, nato pa 6. septembra v Zalcu, katerega se je udeležilo 30.000 ljudi. Za naše ozemlje pa je prvi veliki in važen tabor bil sklican na dan 18. oktobra 1868 v Šempasu. Na tem taboru se je zbralo nad 10.000 ljudi in vodil ga je kot predsednik pripravljalnega odbora dr. Lavrič. Odbor, ki je tabor sklicaj izdal proglas, v katerem je iznesel 6 točk, o katerih naj tabor pretresa in o katerih naj zborovalci preje razmišljajo. Glavne zahteve tega tabora so bile predvsem zahteve po zednitvi vseh Slovencev v eni upravni enoti, zahteva po slovenskem učnem jeziku, po slovenskem uradovanju v uradih, školiških solah itd. Proglas pravi: »Vsa ta vprašanja so preimena in sveta dolžnost nam je, potezati se za narodnost našo, za napredek v omiki, za svobodo in edinstvo, kajti drugače ne moremo našega naroda oteti velikih nevarnosti ali celo propasti.«

Prvi tabor, ki se je vršil v naši ožji domovini, je torej v zvezi z ostalimi postavil jasen program, katerega so vsi udeleženci že naprej sprejeli na znanje in se iz navdušenja za stvar tabora tudi udeležili. Kako je tedaj vrelo po vsej naši deželi in kakšno navdušenje je zavladalo med našim ljudstvom, kaže najbolj reakcija, ki jo je povzročila ta tabor, oz. sklicanje istega. Vlada je namreč, najbolj na pritisk gorških maloštevilnih Lahov, skušala čim bolj potlačiti zunanji izraz tega gibanja in je zato v treh jezikih nabila po vseh vogalih

razglas, ki določa udeležencem pot, po kateri naj prihajajo v Šempas, da bi se kolikor mogoče izognili poti skozi mesto. Spravila je na noge vse orožništvo, 244 mož inanterije in pol eskadrona huzarjev itd. (Po Gaberščku). Izgledalo je, kakor da vlada obsedno stanje. Glavni vhod v Gorico so bili zastraženi. Tembolj svečano pa je izgledal Šempas, ki je bil ves okrašen z nešteti zastavami in na obeh straneh vasi, sta bila postavljena dva slavoloka z napisoma: »Nedajmo se« in »Složimo se«. List »Domovina« je pisal o taboru podrobno in poročal, da je poleg pomembnejših momentov treba poudariti, kako je ljudstvo primerno in jako razumno pritrjevalo govornikom in kako je, kljub velikanski gneči in trajanju shoda vztrajalo in vzdrževalo največji red, tako da je bilo na taboru le pet žandarjev. O taboru je kasneje izdal »deželni uradnik« E. Klaužar, kateremu so pripisovali največ zaslug pri pripravljanju tabora, brošurico, ki jo je potem razdelil po deželi.

24. aprila 1869. se je vršil drugi veliki tabor in sicer v Biljani tik laške meje. Ta dan se je zbralo na taboru okrog 6000 Bricev. Pomemben tabor se je vršil nato na Kalcu, ki ga je sklicaj Miroslav Vilhar, kjer se je govorilo poleg o splošnih narodnih zadevah tudi o pogozdovanju Krasa. Za 20. junija pa je bil sklican tabor v Sežani, ki ga je pa okrajno glavarstvo prepovedalo. Leto kasneje sta bila sklicana tabora v Tolminu, na katerem se je govorilo o združenju Sloveniji, o železnici čez Predel v Trst in tabor v Sežani, kjer je bil prejšnje leto prepovedan. Tabora se je udeležilo nad 6000 ljudi. Leta 1878 sta omenbe vredna še tabora v Kojskem in Kobaridu.

Seveda niso bili tabori edin izraz in edino delo zlasti na narodnem polju v naši domovini. Na vseh straneh so navdušeni narodni delavci načelnaj razna vprašanja in jih obravnavali z veliko vnemo. Pisali in govorili so o zedinjenju Sloveniji, pričeli so ustanavljati in delovati v čitalnicah, pobijali razne tuje in intrige proti Slovincem, zlasti ostro so nastopali proti gorškim Italijanom, predvsem raznim veleposelnikom, ki so imeli pod sabo slovenske kolone in ki so se bali za svoje privilegije tudi na drugih gospodarskih poljih. Na seji goriškega deželnega zbora sta 30. oktobra leta 1869. sicer le dva poslanca podala interpelacijo za zedinjeno Slovenijo, kar je na eni strani po deželi imelo velikanski odmev in navdušenje za njo, dočim so ostro kritizirali pasivnost ostalih osmih slovenskih poslancev. Med ostalim so pričeli borbo za slovensko uradovanje in vsak

najmanjši uspeh v tem oziru je imel velik odmev med slovenskim ljudstvom.

Doba slovenskih taborov, katero smo na kratko opisali z ozirom na naše ozemlje, je vsekakor, kot smo videli, zelo važno razdobje v naši narodni zgodovini zlasti v zadnjih desetletjih. Vendar pa je morda ta organizacija bila vtoliko pomankljiva, ker se je skušalo izkoristiti le trenutno ugodno razpoloženje in položaj, ki je nastal po letu 1867, ni se pa preveč računalo na trajno organizacijo, ki bi lahko tudi v spremenjenih razmerah imela upliv in izvrševala važno in potrebno nacionalno vzgojo ljudstva in to v razmerah, ki morda ne bi bile tako ugodne. Avstroogrška vlada je namreč leta 1867 morala radi zunanje politične neuspehov izdati pod pritiskom ljudskih množic nov zakon o društvi in zborovanjih, na katerem je temeljila pravica slovenskih taborov. Ker pa so bile posledice teh taborov velike, a zahteve slovenskih množic prevelike, jih je oblast kmalu prepovedala.

S tem seveda ne bi hoteli niti najmanj malovaževati in zmanjševati pomena kratkotrajne dobe slovenskih taborov. Tabori so rodili prav dobre sadove za slovensko ljudstvo, ki se je začelo globoko zavedati svojega poslanstva, svoje narodne samobitnosti in ki so zbudili v njem borbenost. Slovensko ljudstvo se je zavedlo da se mora za svoje pravice energično boriti in da le tako lahko zagotovi sebi napredek in tudi obstoj. Ti tabori so zato velikega pomena za prebuditel narodne zavesti in ustvaritev narodne enotnosti, prvi svobodni izraz slovenskega ljudstva, ki naj se brez ozira na pripadnost strne v borbi za skupne zahteve naroda. Te tabori lahko smatramo kot predhodnike vseslovenskega gibanja, ki je kasneje združilo slovensko ljudstvo v zahtevi za osvoboditev in zedinjenje vseh Slovencev v lastni državi. Brez takega predhodnega gibanja bi marsikake skupne in vsenarodne akcije kasneje ne bilo mogoče izvesti.

Tudi danes, ko obnovljamo ob tej važni obletnici spomin na te taborse, se moramo zavedati važnosti takih narodnih gibanj in se ob njih vzgajati in učiti. Danes, ko se bore mali narodi za obstanek,

nam morajo služiti ti prvi slovenski tabori za vzgled v enotnosti, borbenosti in požrtvovalnosti, ki jo je takrat slovensko ljudstvo tako jasno očitovalo. Te lastnosti, ki jih morda danes precej pogrešamo, naj bi bile pred vsem naše vodnice pri delu za narodne pravice in narodovo osvoboditev. — a

POLJSKI POKLISAR NA PUŠTA RIM

»Manchester Guardian« (Manchester) donosi, da će uskoro napustiti Rim tamošnji poljski poklisar i vratiti se u Varšavu i to radi naglog pogoršavanja poljsko-talijanskih odnosa. Talijanska štampa objavljuje članke, u kojima ostro napada Poljsku, a u utorak je jedan vodeći talijanski službeni list pisao podrugljivo o poljskoj vojsci. To je izazvalo veliko ogorčenje kod poljskog poklisara, koji je general i bivši bliski suradnik maršala Pi-

sudskog, tako da se smatra, da se on ne će tako skoro vratiti u Italiju. Bojkot talijanskih knjiga i filmova već je naviješten od čitavog niza knjižara i drugih ljudi u Poljskoj. Trgovački odnosi pogoršavaju se uporedo sa političkim odnosima. U Varšavi se veoma žali, što je Italija zauzela neprijateljski stav prema Poljskoj, naročito zato, što je Italija bila uvijek prijateljicom Poljske.

OKOLI GDANSKA VEDNO BOLJ VROČE!

Čeprav so dogodki na Dalji, vzhodu nekoliko skrenili javno pažnjo z evropskih »bojišč« je vendar vprašanje Gdanskega ostalo še vedno v vsej svoji resnosti. Zadnje vesti celo povedo, da se zaveda ni nikakor poboljšala. Državniki vesli so si izmenili nekaj govorov, a napetost je ostala ista. Zadnje vesti pravijo, da se položaj zelo poostri. Vrhovni svet poljske nar. stranke je izdal resolucijo v kateri zahteva, da se Gdansk pripoji Poljski in prav tako Vzh. Prusiji in Gornja Šlezija. Z druge strani pa Nemci vedno glasneje udarjajo po bobnu, da se mora poljsko mesto Poznanj vrniti rajhu. Časopisna bitka postala vedno ostrejša. Letos hočejo z večjim slovesnostmi kakor druga leta

praznovati, »teden poljske mornarice«. Kakor znano, so te slovesnosti zelo popularne na Poljskem, kjer se zavedajo velikega pomena morja. Nemški listi ostro kritizirajo odredbo poljskih škofov, ki so prepovedali v vsej državi bogoslužje v nemškem jeziku. Položaj Poljakov v Gdanskem postaja vsak dan slabši. Gdanski senat je odredil da morajo vsi uradniki, ki nosijo poljska imena v teku treh mesecev sprejeti nemška imena ali pa bodo opušteni.

Razbuditeljnost se je povečala še vsled prihoda nemškega vojaštva v Gdansk. Kakor poročajo angleški listi, je prišlo v Gdansk 1400 vojakov iz Vzh. Prusije. Vojaki so bili preoblečeni v civiliste in so se priheljali v mesto na kamionih

priznaju da su zalutali. Sad da li je to iskreno ili neiskreno, tko da im u dušu zaviri! Samo što grlati kako su oduvijek bili, i ovo svoje vraćanje na pravi put vješaju na veliko zvono.

Istarskim Hrvatima nije ni potrebna nikakva preorijentacija, jer se oni nikad nikako drukčije nijesu ni orijentirali, nego onako kao i sav ostali hrvatski narod.

PITANJE DANZIGA BIT ĆE RIJEŠENO KAO I PITANJE SUDETA

Berlin. — Suradnik agencije »United Press« saznaje na mjerodavnom mjestu, da Njemačka radi na novom Münchenu, koji bi trebao riješiti pitanje Danziga i poljskog Koridora na isti način, kao što je riješeno pitanje Sudeta. Ovakav način rješenja za Poljsku — veli dalje — bio bi mnogo gorl, nego da se izravno sporazumijela. Njemačka računa sa svojom ogromnom vojničkom snagom i s tim, da su britanski interesi ugroženi u tolikim dijelovima svijeta, da Velika Britanija ne će moći koncentrirati svoju pozornost na grad Danzig. Zbog toga Njemačka računa s kapitalacijom u pogledu Danziga i Koridora.

RUSIJA ŠALJE VOJSKU NA ISTOK

Varšava. — Prema vijestima iz Moskve, Sovjeti prebacuju naglo prvu i drugu sovjetsku armadu u Habarovsk i Vorošilovsk na Dalekom Istoku. U Vladivostoku nalazi se veći broj najmodernijih jedinica ratne mornarice u punoj ratnoj spremi. Sovjeti užurbano prebacuju transsibirskom željeznicom ratni materijal i elitne čete kao i zračnim putem najmodernije aeroplane na Daleki Istok. Sovjeti prevoze željeznicom brojne podmornice najmodernijeg tipa. Na Dalekom Istoku vrše se užurbani radovi na organizaciji obrane i izgradnji skloništa za veći broj vojske.

Englezi grade novu luku u Carigradu

Carigrad. — Ministar gradjevina pozvao je engleske stručnjake, da pregledaju carigradsku luku i odluče na kojem će se mjestu graditi nova luka.

Kosovo

U srijedu proslavljena je na Kosovu uz veliko učešće naroda, nacionalnih društava, najviših predstavnika državnih, vojničkih i crkvenih vlasti 550 godišnjica kosovske bitke. Kosovo, smrti cara Lazara, propast srpske vojske i države najjači su izvori da se je srpski narod kroz vjekove čuvao i sačuvalo. Kosovo je prodrlo u dušu svakog Srbina, ono je opjevano narodnim pjesmama i stvorilo zavjetnu misao srpskog naroda. Kosovska tragedija i njezini junaci postali su legendarni u tolikoj mjeri, da ni jači istraživači historije ne mogu omedijiti, gdje prestaje legendarnost, a gdje stvarnost.

Prvotna misao Kosova bila je, da se oživi Dušanovo carstvo, ali kad je srpski narod morao pred najezdom Turaka da ostavlja svoju zemlju i da emigrira u druge zemlje, koje nikada nisu bile u sklopu srpske države, oni su ponesli s sobom u emigraciju i zavjetnu misao, koja je nastala iz Kosova. Tu je zavjetnu misao prenosio s sobom Srbin svukuda, kuda je dolazio. Ona je duševno vezala sve Srbe, gdje god se nalazili. Iza preko pet vjekova zavjetna se misao ostvarila. Pet vjekova ona je bila zalijevana krvlju milijuna mučenika. Nošena od svakog pojedinca ona kroz više od pet vjekova nije bila ugašena i ona je bila najjači izvor snagama za nacionalni opstanak i ostvarenje nacionalnih težnja.

Svakom narodu može biti primjerom ovaj kolektivni osjećaj svih Srba. Mi Istrani više nego iklo možemo povući korist iz ove digne prošlosti. U našim smo školama u Istri čitali o Kosovskoj djevojci, majci Jugovića, carici Milici. I mi smo ostavili svoju rodnju, ali smo s sobom ponesli jednu misao. Ona ne smije uginuti s nama, ona mora da živi u našoj djeci i u potomcima. Preblizu su događaji ovih 20 godina ali ako budemo uvijek i u svakoj prigodi gojili kult Istre, ako našoj djeci budemo pričali o životu istarskog seljaka, o našoj nacionalnoj borbi, o svemu što smo imali i što smo izgubili, o težnjama onih koji su ostali, neće izginuti ni naša zavjetna misao.

POMANJKANJE DELOVNIH MOČI ZA KMETSKA DELA

Sežana, junija 1939. — Sedaj, ko je najveć kmečkoga dela. se je pokazalo veliko pomanjkanje kmečkih delavcev. Vzrok je zlasti v tem, ker je večina mladencev v vojaški službi, ali pa na vojaških vajah in so bili le redki oproščeni te službe, da so se lahko vrnili domov. Mnogo pa jih služi predalet, da bi se samo radi sezone mogli vrniti domov. Poleg tega pa je še druga težka stran tega vprašanja. Kmečko delo je namreč zelo slabo plačano, delo pa je zelo naporno. Za delo, n. pr. košnjo, dobi mošk delavec dnevno, poleg hrane, 10 do 12 lir. Delati pa mora najmanj od 4 ure zjutraj, s kratkim počitkom opoldne, do 9 ure zvečer. Na drugi strani pa je danes tudi za kmete same ki so prisiljeni najeti delovne moči, izredno težko, ker ne vejo, kako bi prišli do denarja in pomeni za njih izdatek desetih lir dnevno mnogo. Vidimo torej, kako se je to oprasanje zaostrijo že na obe strani in so tako delodajalci, kot tudi delojemalci v izredno težki situaciji.

Kriomčarenje na veliko

Pula. — Kako je u Italiji, a prema tome i u Istri, ograničena potrošnja kave, to je kavu veoma teško dobiti. Kako pak naše mamicke bez šalice »kafae« i »kafica« jako teško mogu izdržati, to je razumljivo, da je krijumčarenje kave učestalo na veliko.

Neki Josip Vidulić iz Lošinja u zajednici s Josipom Juriševićem iz Pule organizirali su uvoz kave iz Jugoslavije — dakako mimo znanja vlasti.

Prije mjesec dana ušla im je talijanska financa u trag i uapsila ih u stanu Juriševiću baš u času kad su spremali nekoliko vreća kave uvezene iz Jugoslavije. Uapšene su 32 osobe koje su bile njihovi ortaci. Oni su imali i poseban vrlo brzi motorni brod, koji bi pristajao na osamljenim mjestima istarske obale i iskrčavao kavu.

Vidulić je u času uapšenja pobjegao i preskočio zid visok skoro 20 metara, ali je u skoku prebio nogu, pa je uapšen i on.

Eh, kad bi naše »nonice« u Istri znale s koliko se poteškoća treba boriti, da im se može pružiti ona »škudela kafae«.

V jama sta padla

Trst, junija 1939. — Ko sta 16-letni dijak Sergij Ferluga in E. Glavina star 9 let, iz Vrdele, z zadovoljstvom gledala kres na hribu iznad Sv. Ivana, je veter, ki je naenkrat zapihnil, obrnil plamen in zabelj na tisto stran, kjer sta stala. Da bi se izognila plamenu, sta naglo odskočila nazaj ter padla v jama 4 m globoko. Ferluga je odnesel le nekaj lažjih ran in prask po obrazu in udih, Glavina pa si je zlomil ramo in zdraviti se bo moral 8 tednov.

IMENOVANJE

Za nadzornika kamniškega šolskega okraja je bil imenovan naš rojak Ciril Drekonja, učitelj na Pobrežju pri Mariboru. Čestitamo! (***)

IZLOŽBA NARODNIH RUKOTVORINA U PULI

Pula — Ove će jeseni biti priredjena u Puli velika pokrajinska izložba narodnih rukotvorina koja bi prema intencijama priređivača imala da pokaže i domaćima i strancima u pravom svijetlu karakter i narodne običaje naše pokrajine koji su drukčiji nego što su oni u drugim talijanskim pokrajinama.

Ova konstatacija priređivačkog odbora sasvim je na mjestu. Karakter naroda i narodni običaji u Istri sasvim su drukčiji od karaktera naroda i narodnih običaja u drugim talijanskim pokrajinama.

U glavnom će biti prikazan kućni obrt.

Kao jedna od karakteristika istarske zemlje biti će prikazani tzv. »kažuni«. To su male kamene kolibice, što ih seljaci grade na svojim udaljenijim pašnjacima i poljima. Te su kolibice sagrađene iz samog kamena, a da pri tom nije upotrebljeno ni jedno zrno vapna ni žbuke, ni jedna greda, ni jedno drvo. Obično ih se gradi uz zidove, koji ograđuju pojedine posjede. Svrha im je da se seljak ili pastir, koga zateče neviđeno u polju može skloniti u njih. Imućniji imaju takve »kažune« na pojedinim udaljenijim pašnjacima i za ovce. Ti su kažuni onda dosta veliki. To su onda torovi.

Kažuni nemaju uopće prozora, nego samo jedna niska i uska vrata, kroz koja čovjek može samo duboko pognut da uđe.

Ti kažuni nijesu nikakva karakteristika talijanstva Istre, što priređivači hoće da dokažu, motivirajući to talijanskim nazivom kažun (»casa«, »cason«).

Takvi su torovi obilježje svih pastirskih naroda, pa i našeg naroda u Istri, jer pastir i stočar u Istri nije nikada bio Talijan. »Kažunima« su te torove okrstile vlasti, kada su svojedobno uređivale katastar.

Ne manje interesantna domaća rukotvorina je istarska keramika, koja u ne-

kim krajevima lijepo cvate. U Raklju na Raši žive lončarske obitelji, u kojima lončarsko umijeće prelazi od oca na sina. Rade sasvim primitivno na običnom drvenom kotaču, a ukrase izvede prstom ili noktom. Sasvim jednako kao i ostali lončari u drugim hrvatskim zemljama, kako se to jasno može vidjeti na pr u Etnografskom muzeju u Zagrebu. Tim se zanatom bave kao kućnim obrtom ne samo seljaci iz Raklja nego i na Pazinštini, Motovunštini, Opatljštini, Tinjanštini i Kastavštini, uglavnom svagdje, gdje ima ilovače. Nisu to nikakvi »ostaci« iz predhistorijskih vremena, niti su to potomci Etruščana i ne znam koga još iz mikenskog doba. To su naši sasvim obični skromni i jednostavni lončari, koji su vlastitom inicijativom, vlastitim stvaranjem izmišljali oblike svojih rukotvorina. Rakljanski lončari voze svoje lonce od sela do sela i trguju njima »po starinsku« ne za novac nego robu za robu, »barat za barat«. Za lonac žita ili kukuruza daju lonac već prema veličini u manji lonac stane manje žita, a u veći više.

U srednjoj Istri na Tinjanštini, lonci za kuhanje, bez nogu a sa dvije ručke zovu se jednostavno »lonac«, a oni s drškom i tri noge »teča«. Poznate su pod imenom »tinjanske teče«.

Osim lončara ima i košarača, koji izrađuju »sprte« i raznu drugu pletenu robu. Tih ima mnogo u krajevima uz Rašu i oko Čepića, dakle tamo gdje ima šaša i šiblja. I oni su u svom zanatu pravi umjetnici.

To su tek nekoji predmeti kućnog obrta, koji će na izložbi narodnih rukotvorina biti izloženi. Povedena je velika akcija, da se prikupi čim više raznih narodnih proizvoda iz Istre. Bilo bi svakako vrlo interesantno usporediti te predmete s predmetima u Etnografskom muzeju u Zagrebu.

tu koji vodi kroz borovu šumicu na pazinski kolodvor, oni mora da su se zbog nečega posvadili. Dok nikoga nije bilo u blizini prasnulo je nekoliko hitaca. Dva hica pogodila su Škoflića, a tri hica njegovu zaručnicu. On je teško ranjen, i njegovo je stanje opasno. Ona je lakše ranjena. Otpremljeni su u pratnji karabinjera u bolnicu u Pulu. Ispitivanjem nije se moglo saznati, što je na stvari. Ona izjavljuje da je najprije on pucao u nju, a onda da je istim revolverom pucala ona u njega, no sve to izgleda malo vjerojatno. Bit će da je nešto sasvim drugo na stvari.

DIAMANTNA POROKA V KANALU

Le redko čujemo, da bi bila kdaj diamantna poroka na Primorskem, kakor je bila pred nekaj dnevi v Kanalu. Res je, da je naše ljudstvo zdravo in da so mnogi, ki dosežejo zelo visoko starost, toda diamantnih porok je malo. V krogu svojih domačih sta Štefan in Ana Vidič iz Kanala praznovala dne 25. junija visok jubilej svojega skupnega življenja, namreč 60-letnico poroke ali kakor je drugače imenujejo — diamantno poroko. Oba sta bila rojena v Kanalu, kjer že vsa leta bivata še vedno čila in zdrava. Vse svoje sile sta črpala iz skromne zemlje s trdim delom in sta tako vzgojila osem sinov, od katerih so bili štirje v svetovni vojni. Kljub visoki starosti (82 let ima jubilar, a jubilarica 81) se vedno opravljata razna lažja domača dela na svojem posestvu.

Ves Kanal jima je čestital ob tej priliki.

SVECI — ZAŠTITNICI ITALIJE

Vatikan. — »Osservatore Romano« donosi vijest, da je Sveti Otac Papa proglasio svetog Franju Asiškog i svetu Katarinu siensku zaštitnicima Italije.

Trst — Vjekoslav Žigante iz Opatije, ložac na parobrodu »Glovinizza« zadobio je uslijed male eksplozije na brodu, na putu iz Catanje u Trst, dosta teške opekline. Kad je parobrod prispio u Trst, odveden je odmah u bolnicu, jer je njegovo stanje dosta opasno.

Višnjani — Iz Španije su se vratili neki naši mladići koji su, nemajući posla, svojedobno pošli u Španiju. Sve su to sami naši seljački momci, koji nijesu išli ni iz kakvog idealizma, nego prosto zato, da se prežive, pa makar i uz cijenu života. Živi su se vratili Viktor Antonac, Angjeo Rusalem, Angjeo Sergio i Ilija Brneš. U Španiji je poginuo Spasoje Galšparin.

DROBIŽ

— Bazovica. — Na cesti proti Duvljani je 41-letni zidar Alojz Vrh tako nesrečno padel s kolesa, da si je pretešelo možgane ter zadobil obćutne rane na sencih, nosu, in ustih. Poleg tega pa je zgubil še mnogo krvi. Nesrečo je zakrivil defekt v zadnjem kolesu.

Buzet — Zbog prekoračenja maksimalnih cijena kažnjeni su ovi trgovci: Matija Mikac, Ivan Mikac, Dragutin Poropat i Jure Sindić iz Lanišća, te Ana Brumjak iz Boljuna.

Cleveland (USA). — V bolnišnici je umrl John Komar, star 50 let, rojen v Razdrtem pri Postoini. V Ameriki je bil 25 let, kjer zapušta brata in sestro. — V bolnišnici je tudi umrla Josephine Wolf, roj. Vadnal, stara 29 let in doma iz Nemške Slavine pri St. Petru. Zapušta moža in dva otroka, starše, dva brata in dve sestre.

Dekani. — Za novega tajnika fašistične organizacije v Dekanah je bil pred dnevi imenovan Josip Giovannini. Njegov prednik Leo Raffaele je bil premeščen nekam na jug.

Ižula — U Ižuli nalazi se ljetna kolonija malih »Balilla«. — Za 1. srpnja najavljeno je da će doći na ljetovanje u tu koloniju 150 malih Albanaca muslimana.

Pula. — Angjeo Černigoj pok. Augusta vozio je kola leda. Idući uz kola na jednom je zaokretu bio prignječen uz zid, pa mu je prelomljena desna noga i nekoliko rebra.

Pula. — Radniku Jurju Ančiću pao je na nogu drveni stup i prignječio je. Isto tako nastradao je i Augustin Maljevac koji radi u poduzeću »Compensum«. I on se je ranio u nogu.

Trst. — Teška nesreća je zadesila Šturmovo družino. Ko se je njihova 9-letna hčerka Rožica preveć nagnula preko okna, je zgubila ravnotežje in padla s tretjega nadstropja na cestni tlak. Rešila postaja jo je u obupnem stanju odpejla u bolnišnicu.

Trst. — Kakor smo že poročali, so v tržaško bolnišnicu pripeljali 3-letne ga dečka Hermana Kovariča z žebeljem v grlu. Sedaj poročajo listi, da je poploma uspela zelo teška operacija, ki so je morali zdravniki izvršiti, da so rešili fantku življenje. Žebelj je bil dolg več cm in zapičen v sapniku.

Trst. — 5-letni Ivan Štrukelj je padel in zadel z glavo ob rob pločnika. Pretresel si je možgane. Ako ne nastopijo komplikacije, bo moral ostati 4 tedne v bolnišnici.

Trst. — 10-letni Angel Zubin se je ranil na nogi z zarjavelim žebeljem. Ker mu niso doma rane izprali, je čez nekaj dni nastopila zastrupitev krvi (tetanus). Zdravniki dvomijo, da bi ga rešili.

Trst. — Umrli so: Čepaj Andrej 81 let, Kavčić Pavla 11, Krajšek Viljem 66, Pavletić Anton 68, Komac vd. Vancderle Marija 35, Ozvald vd. Blažica Marija 75, Dobrila Viktor 40, Cevna Atilij 18, Sila vd. Bernardon Ivana 84, Mezgec Ivan 32, Kocjančič Antonija 72.

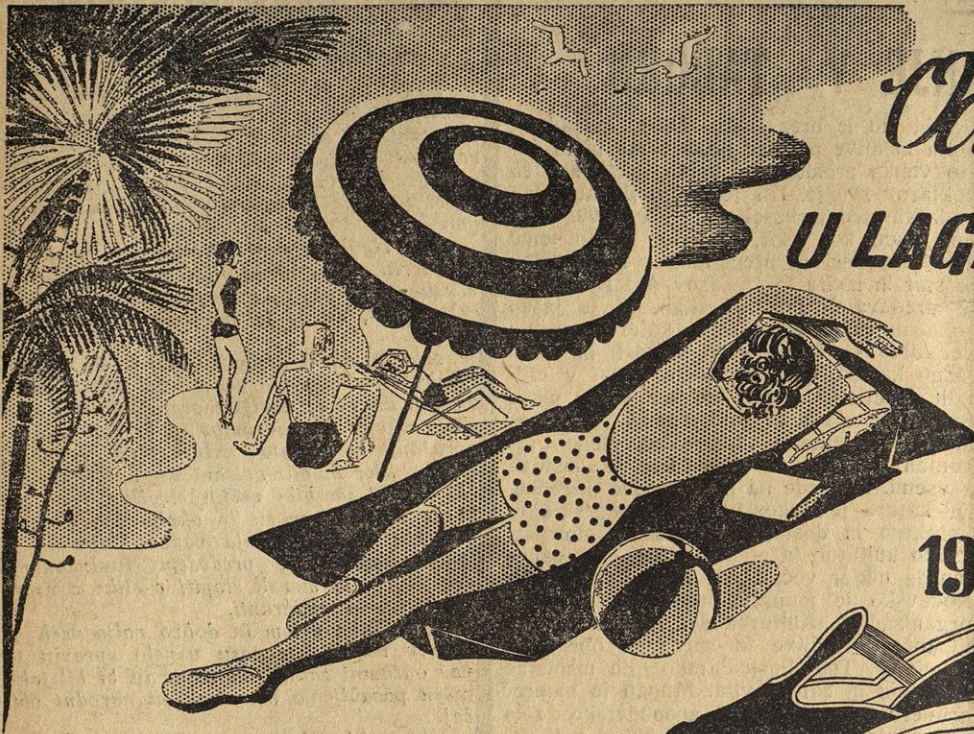
Trst. — V ladjelnicah pri sv. Marku bodo zgradili veliko motorno ladjicu za Filipine.

Trst, junija 1939. — Italijanska vlada je ustanovila poseben odbor za kolonizaciju Albanije, ki se je takoj lotil dela. Po najnovijih poročilih bodo Italijani za svoje priselience zgradili blizu Tirane posebna naselja. Delavci zaposleni v industrijskih podjetijih na bodo dobili v predmetnu Tirane svoj dom, ki bo nosil ime »Dux«.

Josip Ocvirk oprošćen, ker ni zakrivil avt. nesreće

Trst, junija 1939. — Pred tržaškim sudišćem je bila te dni razprava proti Josipu Ocvirku, staremu 38 let, domać iz Divače, ki je 27. junija lanskoga leta na cesti proti Herpeljem nekaj km izven Divače, do smrti povozil 18-letno Marijo Križmančičevu. ki se je vozila na kolesu. Križmančičeva je zadela ob blatnik in padla tako nesrečno, da si je prebila lobanjo ter ostala na mestu mrtva. Ocvirk ni mislio, da je tako hudo in jo je odpejao u Divaču k zdravniku. Tu je še le zvedel, da je Križmančičeva že umrla. V obupu je zbežao iz vasi in se naslednjega dne javio karabinerjem ter izpovedao, da ni zakrivil nesreće. Križmančičeva je bila v trenutku tik pred karambolom vsa zmedena in zbegana ter je zgubila ravnotežje in padla pa je radi tega sama zakrivila nesreću. Izpovedao je, da ni imel voznoga dovoljenja. Zaredi tega in zaradi nesreće, so ga karabinerji predali sudišču. Sudišće je na podlagi preiskave ugotovilo, da Ocvirk ni kriv smrtnu nesreću in ga je oprostito, toda tem obćutnejšo kaznu mu je pripisalo zaradi tega ker ni imel voznoga lista. Dobit je namreč 6 mesecev zapora in 1000-lir denarne kazni.

Odmarajte se ljeti U LAGANIM CIPELAMA

12

45301—2204

Za lijepe dane najjeftinije i najudobnije dječje cipelice sa gumenim donovima. — Dječje Din 12.— i 15.—, ženske Din 19.— muške Din 25.—.

15

4531—1965

Dječje cipelice od jakog engleskog platna u bijeloj boji, sa gumenim donom. Djeci za ljeto.

19

40531—7063

Dječje sandale od jakog platna, ukrašene crvenom i plavom bojom, sa elastičnim donovima.

35

5982—44800

Praktične dječje sandale od kože, sa jakim kožnim donom. Djeci za igru i šetnju.

35

5981—44864

Dječje fleksibilne sandale od smeđe kože. Za ljeto neophodne.

59

35915—5141

Moderne fine cipelice od crvenog bureta sa spužvastim i elastičnim donovima prevučenim gumom.

59

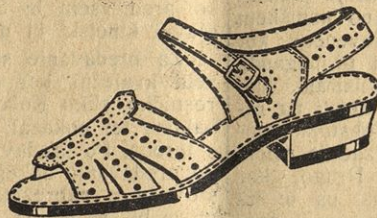
34995—5187

Lagane cipelice od finog engleskog diptina sa niskom potpeticom.

45615—1166

Lake kupače ženske cipelice od platna, sa elastičnim gumenim donovima.

59

3985—15176

Ukusno izrezane cipelice od fine bijele kože, sa kožnim donom i niskom potpeticom. Idealne za tople ljetne dane.

59

3995—55153

Udobnost iznad svega! Lagane i udobne cipelice od fine kože, moderno izrezane. Za sunčane dane.

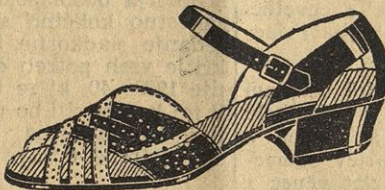
59

60995—0010

Noge ćete najbolje odmoriti u ovim laganim cipelicama od finog engleskog platna, kombiniranog u bijeloj i crvenoj boji.

79

3985—95154

Savršeno lijepe cipelice za ljeto, od fine kože u plavo-bijeloj kombinaciji, sa kožnim donom i potpeticom.

99

035—14114

Najnoviji model iz Meksika! Ženske sandale od fine kože, pletene u bijelo-modroj ili bijelo-crvenoj kombinaciji.

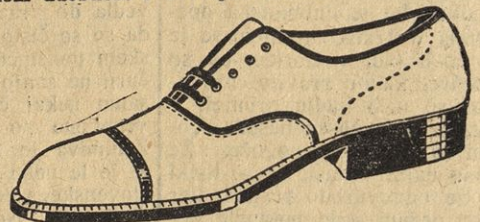
59

38697—2278

Elegantne muške sandale od jakog engleskog platna, sa elastičnim donovima. — Pružaju nozi udobnost i dovoljno zraka.

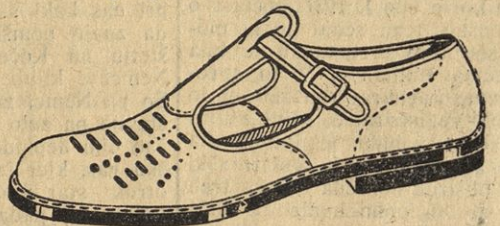
59

9337—2203

Gospodi uz novo odijelo dobro pristaju ove fine cipelice od bijelog ili sivog platna.

69

2967—42000

Lagane muške sandale sa kožnim donovima i sa rupicama na licu, koje nozi daju dovoljno zraka.

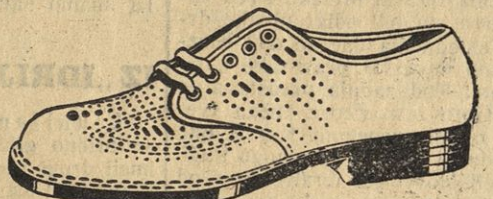
79

9337—2626

Gospodi dobrog ukusa najbolje pristaju ove fine cipele od bijelog ili sivog platna, kombiniranog sa lakom.

99

8927—44683

Elegantne ljetne cipele za gospodu. Od sivog ili drap semiša ili od kože, ukrašene rupicama.

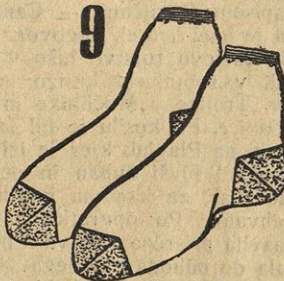
129

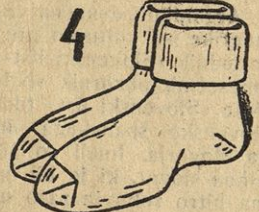
3039—44674

Muške lagane polucipele, na ram šivene, izrađene od fine kože, sa bušenim ukrasom i kožnim donom.

9

4

JADRAN

Praktične i jake ljetne čarape za gospodu. — Nose se bez podvezica, jer na vrhu imaju upletenu gumu koja ih drži.

HAVAJKE

Ženske soknice od finog materijala sa raznim ukusnim bojama.

